

HİNT DİNLERİNDE GÜNAH ALGISI*

 Abdulkadir KIYAK^a

 Hilal GÜVEN^b

Özet

İnsanın varoluşuyla birlikte ortaya çıkan günah kavramı tarih boyunca yaşamış ve hala yaşayan toplumlarda insan hayatının önemli bir konusu olmuş ve üzerinde önemle durulan bir olgu haline gelmiştir. Özellikle tüm insanların yaşamını ilgilendiren günah konusunda dinler, günahın insana zarar veren tehlikeli boyutunu vurgulayarak inananlarını günaha karşı uyarmıştır. Yine hemen hemen bütün inançlarda insanın işleyebilme temayülünde olduğu günah, kutsala karşı işlenmiş suç, ilahi emir ve yasakların ihlali, bireysel ve toplumsal düzenin bozulmasına yönelik bir davranış olarak kabul edilmiştir. Ancak günahın tanımı, kaynağı ve insan üzerindeki etkileri her dinde farklılık göstermektedir. Her dinsel geleneğin kendi teolojik yapısına uygun şekilde bir günah algısı bulunmaktadır.

Kendini daha çok kurtuluş dini olarak tanıtan Hint dinlerinde insanın sürekli varoluş döngüsünden/samsaradan kurtulması ve özgürleşmesi her zaman için önemli bir konu olmuştur. Ancak insana acı veren bu samsara döngüsünden kurtulmak için insanın uyması gereken bazı kural ve yasaklamalar vardır. Hint dinlerinin temelinde kişinin dünya hayatına bağlılığının nedeni olan cehaletten ve kendi öz varlığını fark ederek karma-samsara döngüsünden kurtulma amacı bulunur. Bu sebeple insanın günahattan uzak, ahlaklı ve erdemli bir hayat sürmesi gerekmektedir. Hint dinlerinde, yaşanan dünya hayatında yapılan günahlar gelecek hayatı, geçmişte yapılan günahlar ise yaşanan hayatı (acıya ve sürekli yeniden bedenlenmeye sebep olduğundan) olumsuz etkilemektedir. Bu durumda, Hint dinlerine göre kurtuluş, genel olarak fiziksel yollarla giderilebilecek maddi bir kirlilik olarak kabul edilen günahattan kaçınarak sağlanabilir. Bu makalede Hint dinlerinde görülen günah algısı ve günahattan kurtuluş için önerilen yöntemlerin neler olduğu incelenmektedir. Aynı zamanda makale Hint dinlerindeki günah anlayışının yansımalarını teolojik yapılarına uygun bir şekilde saptayarak bu konuda katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Günah, Hint dinleri, Nirvana, Karma, Samsara

PERCEPTION OF SIN IN INDIAN RELIGIONS

Abstract

Sin, a concept that has started to be a subject since the first periods of human life with its, has been an important subject for all societies and religions. Sin used to live and still live on earth throughout history and It has

*Bu çalışma; İnönü Üniversitesi- Sosyal Bilimleri Enstitüsü- Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında, Hilal Güven tarafından Doç. Dr. Abdulkadir Kıyak danışmanlığında hazırlanmış olan, İlahi Dinlerde Günah (2020) isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

^a Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, abdulcadir.kiyak@inonu.edu.tr

^b Yük. Lis. Öğr., İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, hilalguven44@hotmail.com

Makale Geliş Tarihi: 23.02.2021, Makale Kabul Tarihi: 05.05.2021

become emphasized an important phenomenon. Especially religions on the subject of sin, which concerns the lives of all people have warned their believers against sin by emphasizing the dangerous aspect of sin which is harmful to human beings. Again, in almost all beliefs, the sin that man tend to commit, the crime committed against the sacred, the violation of the divine orders and prohibitions are accepted as an act aimed at the deterioration of the individual and social order. However, the definition of sin, its origin and effects on human beings differ in every religion. Every religious tradition has a perception of sin according to its theological structure.

The salvation and liberation of people from the endless cycle of existence / samsara has always been an important issue in Indian religions, which introduce themselves as the religion of salvation. However, there are some rules and prohibitions that people must obey in order to get rid of this samsara cycle that afflicts people. The basis of Indian religions is the aim of getting rid of the cycle of karma-samsara by realizing one's own existence and ignorance, which is the reason for one's commitment to worldly life. For this reason, person should lead a moral and virtuous life away from sin. In the Indian religions, the sins committed in the present affect the future life negatively and sins committed in the past affect present life (because it causes pain and reincarnation). In this case, according to Indian religions, salvation can be achieved by avoiding sin, which is generally accepted as a physical impurity that can be eliminated by physical means.

This article examines the perception of sin accepted in Indian religions and what are the methods suggested for salvation from sin. At the same time, this article aims to contribute to this issue by determining the reflections of the understanding of sin in Indian religions in accordance with their theological structures.

Keywords: Sin, Indian religions, Nirvana, Karma, Samsara

Giriş

Hint Yarımadası'nda yaşayan insanların inançlarını ifade eden Hint dinleri; Hinduizm, Budizm, Caynizm ve Sihizm'i içermektedir. Bu bölgede tarih bakımından ilk olarak ortaya çıktığı düşünülen en eski dini geleneğin Hinduizm olduğu düşünülmektedir. Diğer Hint dinleri, zaman içerisinde Hinduizm'den farklılaşarak ona tepki sonucu ortaya çıkmış dini inançlar olarak kabul edilmektedir (Küçük vd., 2017, s. 173; Yitik, 2016, s. 322). Budizm, M.Ö. VI. yüzyılda Hindistan'ın kuzeyinde yaşadığı düşünülen Buda'nın öğretilerine dayalı bir din olup zamanla gelişip yayılarak evrensellik kazanmıştır. Budizm gibi M.Ö. VI. yüzyılda Kuzey Hindistan bölgesinde ortaya çıkan ve kurucusu Mahavira olan Caynizm, daha çok milli/yerel bir karakter taşımaktadır. Yine Hint Yarımadası'nda ortaya çıkıp milli/yerel bir karakter taşıyan Sihizm ise Guru Nanak tarafından kurulmuş, İslam ile Hinduizm'in karmasından oluşmuştur (Küçük vd., 2017, s. 173; Yitik, 2015, s. 358, 390, 408).

Budizm, Caynizm ve Sihizm dinlerinde, Hinduizm'deki insanlar arasındaki sınıfsal farklılığını ifade eden kast anlayışını reddederek tüm insanların eşit olduğu inancı yer almaktadır. Ayrıca bu dinler, dini öğretiler konusunda Vedaların esas alınmasına, kanlı kurban ritüellerine de karşı çıkmaktadır. Bu dinlerden Budizm ve Caynizm yaratıcı Tanrı fikrinden uzak iken, Sihizm yaratıcı Tanrı fikrini kabul etmektedir. Ancak bu dini inançlarda yer alan bazı dini öğeler Hinduizm'de de yer almaktadır. Bu da Hinduizm'in diğer Hint dinlerine kaynaklık ettiğini göstermektedir (Küçük vd., 2017, s. 173; Yitik, 2015, s. 326). Özellikle Hinduizm'deki samsara, karma ve nihai kurtuluş fikirlerini aynen benimsemekle birlikte bazı ufak tefek değişikliklerle de kabul eden Budizm, Caynizm ve Sihizm dinlerinin kendine

özgü dini fikirleri de bulunmaktadır. Hint dinleri Tanrı ve varlık gibi bazı konularda her ne kadar farklı görüşlere sahip olsalar da insan ve yaşam konularında benzerlikleri bulunmaktadır (Yitik, 2015, s. 368).

Köken olarak Hint Yarımadası'nda ortaya çıkan bu dinlerin özellikle maya/avidya, karma, samsara ve mokşa/nirvana gibi dini öğretiler konusunda ortak noktaları bulunmaktadır (Yitik, 2015, s. 322-323). Hint dinlerinde ortak inançlardan biri dünya hayatının genel anlamda acı ve ıstıraptan oluştuğu ve kötü olduğu algısına sahip olunduğuna yönelik inanıştır. Hint dinlerinde kötü olan bu dünya hayatında hala yaşıyor olmak ya da yaşamaya devam etmek kötülüğün, acının ve sıkıntının henüz bitmediğini, bunlardan kurtulmak için yapılması gereken bir şeylerin daha olduğunu göstermektedir (Eşmeli, 2018, s. 239). Hint dinlerine göre insanın gerçek anlamda nihai bir kurtuluşa erebilmesini engelleyen ve kötü olan bu dünyadaki tekrar tekrar var olmanın sebebi maya/avidya olarak adlandırılmaktadır. Hint dinlerinde insan, dünyadaki varlıkları tam anlamıyla idrak edemez ve bu varlıklarla ilgili olarak bir yanılgı içerisindedir. İnsan, tek gerçek varlık olan Tanrı'yı unuttur, yerine bir yanılsamadan ibaret olan geçici dünyevi varlıklara teveccüh eder. Kişi, dünyevi varlıkların geçici asıl özünü tam kavrayabilirse ve onlara duyduğu arzu ve istekten vazgeçebilirse dünyevi acı ve ıstıraptan kurtulabilir. Ancak, Hint dinlerinde bu durumu kavrayabilmek tek bir var olmayla gerçekleşemez (Yitik, 2015, s. 323-324).

Hint dinlerinde ortak inançlardan biri olan samsara -doğum-ölüm-yeniden doğum döngüsü- yani dünya hayatındaki yeniden bedenlenmeler ile dünyevi varlıkların mahiyeti tecrübe edilebilir. Bu da ancak Hint inançlarında karma yasasıyla sağlanabilir. Bir sebep-sonuç yasası olan karma inancına göre birey, önceki varoluşlarında ne yaptıysa onun sonucuna bağlı bir yaşam sürer ve sonraki yaşamı da önceki yaşamında yaptıklarına bağlıdır. Tanrı'nın ve varlıkların gerçek mahiyetini kavrayıp bu sürekli tekrar eden acı ve ıstırap dolu olan, yaşamsal döngüden kurtulmak, mokşa/nirvana olarak ifade edilir. Bireyin dünyevi istek ve arzulara olan köleliğinden kurtularak sonsuz bir özgürlüğe kavuşması, varlıkların gerçek manalarını kavrayıp cahillikten mutlak bir aydınlanmaya geçmesi durumu Hint dinlerinde ortak bir öğreti olmakla birlikte bu dinlerin temelini de oluşturmaktadır (Yitik, 2015, s. 324-326). Bu durum dini bir kavram olan günah kavramının Hint dinlerindeki algısını da etkilemektedir. Hint dinlerindeki günah algısı bu inançların evrene, insana bakışına ve dünya hayatı görüşlerine bağlıdır.

Hint dinlerinden Hinduizm, Budizm ve Caynizm'de günah maddeyle ilgili olduğu için, günahtan kurtulmanın yolu da yine maddeden kurtulmaktır. Bu durumda görünen maddi âlem sadece bir yanılsama olup onu bilmek için çaba göstermek cehalettir (Albayrak, 2002, s. 91).

A. GÜNAH KAVRAMININ TANIMI

Günah kelimesi etimolojik olarak Farsça bir terim olup, Eski Farsça'da "vinath", zarar, hasar sözcüğünden evrilmiş, Orta Farsça-Pehlevice veya Partça aynı anlama gelen "wināh" veya "winās" sözcüğüyle bozmak, zarar vermek, suç işlemek anlamında kullanılmıştır. Günümüz Farsçasında günah " گناه " suç, tazminat gerektiren eylem olarak tanımlanmakta; hata, kabahat, cefa sözcükleri eş anlamları olarak verilmektedir (Nişanyan, 2009, s. 350).

Arapça'da birçok karşılığı bulunmakla birlikte söyleniş bakımından günaha en yakın kelime olarak "cünah" terimi kullanılmaktadır. Bu kelime Kur'an'daki kullanılışı bakımından "meyletmek, yönelmek"

manasına gelmekle beraber “darlık ve sıkıntı” anlamında da kullanılmıştır (Kılıç, 1984, s. 25). Ayrıca Arapça’da cünah kelimesi “beis, mahzur” gibi anlamlara da gelmektedir. Ancak günahın kelime anlamı Türkçe’de daha kapsamlı ve bu kelime günahı tam karşılamamaktadır. Bu da esas itibari ile bu iki kavramın anlamlarının farklılığını gösterir (Kutluay, 1970 s. 173). Çünkü “cünah”ın eski Farsça’dan Arapça’ya geçtiğini gösteren makul bir delil bulunmamakta (Kılıç, 1984, s. 25) ve Arapça’da kullanılan “zenb, vizr, hub, cürm, masiyet, isyan ve ism” gibi kelimeler Türkçe’de kullanılan günaha anlam bakımından daha yakındır (Bebek, 2016, s. 282).

Batılı kaynaklarda da günahı karşılayan pek çok kelime bulunmaktadır. Örneğin Latince’de “peccatum” Fransızca’da “péché”, Almanca’da “sünde”, İngilizce’de “sin” gibi kelimelerle ifade edilmektedir. (Kılıç, 1984, s. 26) Bu kelimelerden peccatum, birçok din bilgini için ahlaki bir hatayı göstermekte ancak mutlak manada ilahi bir kanuna karşı gelmeyi içermemektedir. Diğer taraftan Batı literatüründe günaha ne hata ne de suçun ifade ettiği anlamı vermeyip, onu ahlaki etkenin arzusunun bozulmasını, sapmasını gösteren bir işaret olarak ele alanlar da mevcuttur. Doğu kutsal metinlerinde (Upanişad’larda) günah “aldatıcı cazibesi olan şey” olarak tarif edilmiştir (Kılıç, 1984, s. 27). Her ne kadar farklı terimlerle ifade edilse de günah kavramı genel olarak Tanrı buyruklarına aykırı düşen, dince suç sayılan, vicdanı rahatsız eden söz, iş ve davranışlarla ifade edilebilir (Meydan Larousse, 1981, s. 432). TDK’da ise günah, “Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal” olarak tanımlanır (TDK, 2011, s. 1003).

Kutsal ve tabiatüstü varlık alanlarıyla bağlantılı olduğundan günah, dini bir kavramdır. Kutsalın söz konusu olduğu her yerde kutsalla ilgili emir ve yasakların bulunması da doğaldır. Nasıl beşeri kanun ve kuralların çiğnenmesi suç diye adlandırılıyorsa, dini alandaki hata ve aşırılıklarla ilahi kanunların çiğnenmesi de günah olarak isimlendirilmektedir. Dolayısıyla günah, ilahi emir ve yasaklara aykırı fiil ve davranışları ifade etmektedir (Harman, 2016, s. 278; Karagöz, 2007, s. 204-205). Ayrıca insanın iradesinin Tanrı’nın iradesiyle çakışması, kişinin Tanrı’nın rızasına aykırı davranışlarda bulunması olarak da tanımlanabilir. Gazali’ye (d.1058-ö.1111) göre de günah, Allah ile insan arasında meydana gelen bir perdelenmedir (Gazali, 1985, s. 11-12).

Kavramsal olarak günah, dini düşüncenin ilk dönemlerinde var olmakla birlikte birçok farklı şekillerde tanımlanmış olsa da genelde bu tanımlar bir ortak nokta da birleşmiş durumdadır. Özellikle günah, ilk dönemlerde “tabu” düşüncesiyle yakından ilgili olmuştur (Smith, 1921, s. 412). İlkel kabilelerde tabu; kutsal, kirli, tehlikeli ve yasak olan şeylerle ilgili sıkı bir ilişkiyi ifade eder (Batuk, 2010, s. 334-335). Bu tür toplumlarda tabu, ihtiyatlı davranılması ya da kaçınılması gereken varlıklar, olaylar ve durumlarla ilgili dokunulmaması, söylenmemesi, yenmemesi ve yapılmaması gereken etkili dini ve sosyal yasaklamaları, kısıtlamaları içeren bir günah anlayışını içermektedir (Küçük vd., 2017, s. 47; Schimmel, 1999, s. 14). Ayrıca tabu, hayvanlar ile ilgili bir takım uygulamaları da kapsamaktadır. Mesela orman hayvanları birçok topluluk tarafından kutsal kabul edilir ve onları öldürmek tabudur. Leopar, piton, tavşan, bukalemun, örümcek, kaplumbağa ve fil bu hayvanlardan en önde gelenleridir. Hatta bir hayvan öldürüldüğü zaman hayvanın ruhu, avcıyı bir hayalet gibi takip etmesin diye teskin edilmelidir (Arslan, 2017, s. 13). Bütün dinlerde görülen günah, dinin emir ve kurallarına, hudutlarına aykırı olarak yapılan ve bunun sonucunda maddi ve manevi bazı cezalara konu olan durum ve davranışlardır

(Gündüz, 1998, s. 148). Başka bir ifadeyle günah, dinde yer alan emir ve yasakların yerine getirilmemesi veya yasaklara aykırı davranılması sonucunda ortaya çıkan dini, ahlaki ve vicdani açıdan sorumluluk gerektiren bir olgudur (Harman, 2016, s. 278). Günah, dinen kötü sayılan fiiller olup ahlaki ve ilahi hukukun bir ihlali ve netice olarak da gerek bu dünyada, gerekse gelecek âlemde, ağır bir cezayla cezalandırılması gereken her türlü fiil ve eylemlerdir (Izutsu, 1991, s. 317).

B. HİNT DİNLERİNDE GÜNAH ANLAYIŞI

Hint Yarımadası'nda ortaya çıkan ve gelişen Hint dinlerinde günah anlayışı, benzerlik göstermekle birlikte dinlerin kurucuları ve tarihi gelişimleri açısından kendilerine has özellikleri de bulunmaktadır.

Hint dinlerinin ortak kavramlarından biri olan "dharma", genel itibariyle bir kurtuluş doktrini. Dharma'nın karşılığı Türkçe'de tek bir kelimeyle açıklanamaz. "Düzenleyen, bir arada tutan, görev, adalet, din, iyi eylemler" gibi ifadelerle açıklanabilir (Masatoğlu, 2020, s. 5). Dharma, kozmik düzeni sağlayan bir ilke olarak görüldüğü için bu düzeni bozacak davranışlar da Hint dinlerinde günah olarak kabul edilir. Hint dinlerinde bu kozmik düzenin sağlanması ilahi dinlerdeki gibi iyi ile kötünün mücadelesi şeklinde ele alınmaz. Bu mücadele kaos ve düzenin mücadelesidir ve günahlar da kaosun semptomları olarak görülürler. Sosyal düzeni bozan davranışlar, bencilce yapılan davranışlar (*svārtha*) günah olarak algılanır. Günah; sosyal, ruhsal ve fiziksel bir kirlenme olarak görülür. Günahlar *papam* ve *patakam* olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Bu gruplandırmanın amacı hangi günaha nasıl bir kefaret ödeneceğini belirlemek içindir. Günahlar ayrıca cinsiyet ve sınıfa (*varna*) göre de sınıflandırılmıştır. Örneğin alkol tüketmek bir Brahmin için günah olmasına rağmen bir Südra için günah sayılmaz. Ya da bir kadın günlük işlerini banyo yapmadan yapabilir ama bir erkek için banyo yapması zorunludur.

Hinduizm'in en eski kutsal metinlerinden Apastamba'da suç ve günahlar iki kategoriye ayrılır:

1. Pataniya: Bir aşağı kasta inme gibi sosyal kast cezaları verilir. Ancak klasik kast sistemi artık uygulanabilir olmadığı için bu davranışlar hala günah olarak görülmesine rağmen sosyal bir maluliyete sebep olmazlar. Bu gruptaki günahlar şunlardır: *Abhisasta* (regl dönemindeki bir kadını öldürme, Vedik alimini öldürme, kürtaja sebep olma), *Vediği* tamamen unutmama, büyük çaplı hırsızlık, *sura* (alköllü içecek) içme, ensestlik, zina ve *adharmā* (sürekli olarak ahlaksız tutumlar sergileme).

2. Asucikara: Bu günahları işleyenler sosyal olarak değil kişisel olarak kirlenmiş sayılırlar. Bu gruptaki günahlar ise şunlardır: Asil bir kadının veya erkeğin alt tabakadan biriyle cinsel münasebet kurması; köpek, insan, domuz, köy horozu veya herhangi etçil bir hayvanın etinin yenmesi; insan dışkısı yemek; ebeveynler veya gurular hariç başka birinin artık yemeklerini yemek.

Baudhāyana Dharmasūtra kutsal metinlerinde ise günahlar üçe ayrılır:

1. Pataniya: Deniz yolculuğu yapmak, bir rahibin malını çalmak, emanete ihanet, anlaşmazlıklarda yanlış delil sunmak, ticaret yapmak, alt sınıflardaki insanlara hizmet etmek, asil olmayan birinden çocuk sahibi olmak.

2. Upa-pataka: Bir kadınla yasadışı cinsel ilişki, bir gurunun kadın arkadaşıyla cinsel ilişki, kast dışı bir kadınla cinsel ilişki, hekimlik yapmak, bir köy rahibi olarak görev yapmak, tiyatro veya dramadan para kazanmak.

3. Asucikara: Kumar oynamak, kara büyü yapmak, tarlaya düşmüş mısırı toplamak, dini okuldan mezun olduktan sonra dört aydan fazla orada kalmaya devam etmek, astrolojiyi meslek olarak yapmak.

Katyayana günahları beşe ayırmıştır. Bunlar:

Maha-papa (ölümcül günahlar), ati-papa (en kötü günahlar), pataka (maha patakaya benzer günahlar), prasangika (suçlularla ilişkili olmak), upa-pataka (küçük günahlar) (Achari, 2017, s. 4, 5).

Hint dinlerinde günah kişisel, ahlaki, ruhsal ve dini görevlerle ilgili olan dharma'nın ihmal edilmesinin sonucu olarak görülebilir. Dharma'daki bu görevler insan yaşamının dört aşamasına doğru anlam evrenini genişletir. İnsan hayatının dört aşaması ya da yaşam evresi olarak ifade edilen varnashrama dharma, aynı zanda Hindistan'ın uzak geçmişinin bilgeleri tarafından oluşturulan dini ve sosyal sistemi içermektedir. Hint dinlerine bağlı kişilerin çoğu bu sisteme en iyi şekilde bağlıdır (Rosen, 2006, s. 38). Hinduizm'de kişinin bu dünyadaki görevlerini açıklayan ifade "varnashrama"dır. Bu görev insanın doğduktan sonra tüm gücünü yaratıcısını anlamaya adanmasıdır (Stein, 1998, s. 4). Bu süreçte aile reisleri, öğrenciler, dervişler (ascetic) ve keşişler kurallara göre yaşarlarsa kurtuluşa ereceklerine inanılır. Varnashrama'da brahmanlar (rahipler, öğretmenler ve entellektüeller), kshatriyaslar (polis, asker ve yöneticiler), vaisyaslar (çiftçiler, tüccarlar ve iş insanları) ve şudraslar (zanaatkarlar ve işçiler) olmak üzere dört "varna" vardır. Öğrencilik hayatı, ev hayatı, emeklilik ve inzivaya çekilme (renunciation) olmak üzere dört tane de "ashram" vardır. Her varna kendi görev ve sorumluluklarıyla birlikte tüm sınıfların etik yasalarını, sorumluluklarını bilmeli yerine getirmeli ve doğru davranışta bulunmalıdır. Çünkü görev ve sorumluluk açısından dört varna /aşama eşit ve aynı değildir. Her varnanın kendine göre uyması gereken purusarthaları vardır (<https://iskconeducationalservices.org/HoH/concepts/key-concepts/varnashrama-dharma/> 04.04.2021).

Purusartha, Hinduizm'de önemli ve anahtar bir kavramdır ve insan hayatındaki dört temel gayenin açıklamasıdır. Bu dört gaye; "Dharma", "Artha", "Kama" ve "Mokşa"dır. Dharma, ahlaki değerlerin doğruluğunu ifade eder. Artha, ekonomik olarak değerli olan şeyler ve zenginlik anlamına gelir. Kama, dar anlamıyla cinsel arzu, daha geniş anlamıyla ise tüm bedensel zevkler anlamına gelir. Mokşa ise insan hayatının esas hedefidir ve kendini bilmek anlamına gelir. Purusartha temel olarak bu gayeleri yerine getirirken yapması gereken ve kaçınması gereken eylemleri ifade eder. Sanskritçe bir kelime olan Purusartha "purusha" (पुरुष) ve "artha" (अर्थ) kelimerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş birleşik bir kelimedir. "Purusa" insan ve ruh anlamlarına karşılık gelir. "Artha" ise zenginlik ve amaç anlamlarına gelir. Yani Purusatha etimolojik olarak "insanoğlunun yaşam amacı" anlamına karşılık gelir. (Sarkar, 2017, s. 47). Hinduizmde bireyin dini hayattaki dört önemli amacını ifade eden purusartha insan yaşamının dört evresinin hepsinde takip edilmelidir.

1. Hinduizm’de Günah Anlayışı

Tarihsel olarak en eski inançlardan biri olan Hinduizm’de günah anlayışı, Vedalar ve Upanişadlar gibi birçok Hint literatüründe bulunur. Örneğin Isha Upanişad’da bulunan bir duada: “Sen, bizim yaptığımız her şeyi bilirsin. Bizi günahın aldatıcı cazibesinden korusun” (Işın, 1976, s. 39) ifadesinde günah, aldatıcı cazibe olarak görülür. Aynı şekilde Hint düşüncesinde, Vedalar döneminde, Veda ilahilerinde her şeyi bilen, gören ve hiçbir günahın gözünden kaçmadığı tanrı Varuna, günahkârın kendisine hitap ettiği (günahını itiraf ettiği) tanrıdır ve kutsal metinlerinde günahı kurtulma arzusu içeren dua ifadeleri bulunur (Bkz. Vedaların ilk bölümü Samhita). Hint kutsal metinlerinde günahkâr günahını bağlanma, gaflet içinde olma, hırsızlık, düşüncesizlik, sarhoşluk, tutsaklık, unutmama, uyku gibi imgelerle insanlık haline yorar ve günahın kasıtlı, planlı olmadığını garanti eder (Eliade, 2017, s. 65; Keith, 1927, s. 560). Günahı arınmayı da bu insanlık halinden kurtulmaya ve günahkârlık bağlarından uyanmaya, hatırlamaya bağlar.

Hint ahlaki düşüncesinde günah, dünyanın nizamına karşı işlenen suç ve hatalar olarak görülür. İşlenen günahlar nedeniyle dünyanın düzeni (rta) bozulmaktadır (Schimmel, 1999, s. 105). Ayrıca günah, maddi bir şey olarak algılanıp bulaşıcı bir hastalık ve fiziksel olarak ortadan kaldırılabilen bir kirlilik olarak görülür. Bu nedenle günahın suyun temizleme gücü ile giderileceğine inanılır. Örneğin kutsal görülen Ganj nehrinin sularıyla günahların yıkanıp gittiğine inanılır. Günah Hinduizm’de, ilahi otoritelere karşı suçu ifade etmektedir. Ancak günah, Tanrı’dan ziyade daha çok insanların oluşturduğu bir kavram olmaktadır. Bu durum günahın hem maddi hem de manevi karakterinin olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla günahın maddi ve manevi doğasının sürekli birbirine yakın iç içe olduğunu belirtmektedir (Keith, 1927, s. 560-562).

Hint düşüncesinde Upanişadlar döneminde günah, cahilliğin ürünü olarak görülür. Bu cahillik metafiziksel olarak algılanır (Eliade, 2017, s. 326). Mircea Eliade, bu bilgisizliği “Gerçek benliğin” unutulmasına benzetir. Hint dini inancının temel özelliklerinden olan, kişinin gerçeği idrak ederek kurtuluşa ermesini engelleyen maya inancı, Upanişadlar’da günah olarak görülen bilgisizlikle özdeşleştirilir (Eliade, 2017, s. 69). Kişi, varlıkların ya da eşyanın gerçek mahiyetini tam olarak idrak edemediği için en yüce gerçek olan Tanrı’yı unuttur ve bu varlıkların geçici hallerini mutlak hakikat zanneder. İşte bu durum âlemdeki kötülüğün günahın, acının, sıkıntının temel sebebidir (Yitik, 2015, s. 323). Bütün Hindu kutsal yazıların kaynağı olan Brahman, İslamiyet’teki anlamda kişisel sıfatlara sahip zât bir varlık olarak değil, her türlü insani vasıftan yoksun ezeli bir enerji veya ilk madde şeklinde tasavvur edilir (Yitik & Arslan, 2011, s. 227). Upanişadlar’da Tanrı kavramına yakın en yüce hakikat, Vedalar’da her şeyin kaynağı, ilk prensip anlamında kullanılan Brahman’ın bilincine varmak ve onunla aynı, özdeş olduğunu kavramak günahlardan kurtuluş için önemlidir (Güngör, 2009, s. 43). Dolayısıyla dünyevi ve günahkâr ruh mutlak ruhtan ayrıldığı ve yabancılaştığı için günaha bulaşmıştır. Bu günahın temizlenmesi, nihai kurtuluşun sağlanması için ruhsal birliktelik bilincine yeniden ulaşılması gerekir (Yitik, 2015, s. 331).

Hinduizm’de cehaletin oluşturduğu neden-sonuç (nedensellik) yasası Hint dini literatüründe karma inancı adını almaktadır. Bu yasayla beraber doğum- ölüm- yeniden doğum döngüsü şeklindeki ruh göçüyle ifade edilen samsara (tenasüh) inancı da gerekli hale gelmiştir (Ayrıca karma ve tenasüh

konusuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Yitik, 1996). Kâinatın düzenini sağlayan ve yöneten bu yasalar (karma/samsara) Hint dini düşüncesinde günah ve kurtuluş kavramlarını anlamlandırmada ve izah etmede önemli rolü bulunmaktadır. Çünkü Hinduzim’de günah karma ve samsara inancına bağlı olarak bir anlamda bunların sağladığı dünya düzenini bozmaya yönelik bir suç olarak görülmektedir (Küçük vd., 2017, s. 155). Ahlaki bir dünya düzeni olan karma inancına göre bireyin yaptığı her amelin karşılığı dünya hayatındayken verilir. Bireyin ölümünden sonra samsarayla yani ruh göçüyle yine bu dünyada yeniden bedenleşmesiyle amellerinin karşılığını alır. İşte bu döngü Biruni’ye (d.973-ö.1048) göre ruhun kurtuluşu, gerçek bilginin elde edilmesi için samsara döngüsündeki var oluşlarda eşyayı tek tek kavramaya bağlıdır. Çünkü tek var oluşta bu kavrayış mümkün değildir (Biruni, 2015, s. 65). Bu nedenle günahtan ziyade bilgisizliğin oluşturduğu samsara çarkından ve onun neden olduğu sıkıntıdan kurtuluş ve insanın bağımsızlığı bilgisiyle mümkün hale gelir (Harman, 2016, s. 279). Bununla birlikte Hinduizm’de insanın işlediği her günah, karma anlayışından kaynaklı olarak samsara döngüsünü zorlaştırıp uzatabilir (Katar, 1998, s. 46). Hinduizm’de önemli olan bireyin dünya hayatına bağlılığının sebebi olan cehaletten kurtulup Brahman ile kendi öz varlığının özdeşliğini fark etmesidir. Böylece samsara çarkından kurtularak ölümsüzlüğü elde edip tekrar dünya hayatına dönmemesidir (Karaali, 2008, s. 26).

Hinduizm’de herkesin farklı sosyal sınıflara mensup olarak doğması ve hayatı boyunca bu statüde kalması anlayışı olan kast, kişinin dünya hayatında işlediği amellerin sonucu sayılmıştır. İnsanın daha önceki yaşamında yaptığı günahları bu hayatında ödediği gibi şu an işlediği günahları da bir sonraki hayatında daha düşük bir kasta dünyaya gelmesiyle, hatta bitki, hayvan formunda yeniden bedenleşmesiyle ödeyeceği kabul edilir. Bu nedenle kişi dünya hayatındayken günahtan uzak durup iyi ameller işleyerek gelecekteki hayatında kastının yükseleceğine inanır (Harman, 2016, s. 279-280). Hem bir inanç sistemi hem de toplumsal bir olgu olan kasta karşı gelmek günah olarak değerlendirilir. Bununla birlikte Hinduizm günahı kast sisteminde kaynaştırarak aşırı derecede toplumsallaştırır. Özellikle Hinduizm’de bireyin ait olduğu kastın dini ve sosyal görevlerini gerekli ritüellerini düzenli olarak yapması günahlarından kurtuluşu için önemlidir (Eşmeli, 2018, s. 245).

Hinduizm’de Hindu bir rahibi öldürmek, içki içmek, hırsızlık yapmak, gurunun eşiyle zinada bulunmak ve bu kötü eylemleri yapan kişilerle ilişkiyi devam ettirmek ölümcül günahlar olarak görülmektedir. Bu durum Hinduizm’de günahların aynı derecede değerlendirilmediğini göstermektedir. Ayrıca sıradan insan ile üst kasta yer alan birine karşı yapılan kötü eylemler birbirinden farklı değerlendirilmiştir. Bu da insanın değerini belirleme konusunda bir kıstas olarak kullanılan kast sisteminin önemini göstermektedir (Özcan, 2016, s. 207).

Hinduizm’de günahtan kurtuluşun yolları olarak; amel (karma), bilgi, inayet, kurban, oruç, hac, tanrıların isimlerini zikretmek, riyazet, yoga, meditasyon, dua gibi dini uygulamalar sayılabilir. Ayrıca Hinduizm’de hem dini hem de ahlaki bir kavram olan günahtan kurtuluş için öldürme, şiddet, hırsızlık, yalancılık, dünyevi hazlar, cimrilik gibi ahlaki değerlerden de uzak durmak gerekir. Günah işleyenler yaşamları boyunca günahlarının kefaretinin yapacak ve böylece kötü karmalarının sonuçlarını kurtaracaktır. En sık görülen kefaret biçimleri de oruç tutmak, belirli duaları mırıldanmak, banyo yapmak ve başka bir şekilde kendini küçük düşürücü bir davranışta bulunmak (Klostermaier, 2007, s. 48).

Hinduizm’de ilk zamanlarda kurban törenleri günahlardan arınmak için önemli bir yoldur. Kurban törenleri arasında önemli görülenlerden biri atın kurban edilmesidir. Çünkü kraliyet gücünü temsil eden, tanrılarla özdeşleştirilen at, kurban edilerek hem günahlardan temizlendiğine hem de ülkede bereketi, huzuru sağladığı, kralın yerini/hükümdarlığını koruduğuna inanılır (Eliade, 2017, s. 302-303). Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki Hint kültüründe kutsal kabul edilen inek, dokunulmaz, yenilmez, kesilmez olarak tabu sayılmıştır ve ineği öldürmek affedilmez bir günah olarak görülür (Küçük vd., 2017, s. 158).

2. Budizm’de Günah Anlayışı

Hint kökenli bir din olmasına rağmen Hinduizm’deki Vedalar’ın ve Brahman’ın otoritesini ve kast anlayışını kabul etmeyen Budizm’de günah; Hinduizm’deki karma inancıyla beraber bunun sonucu olan tenasüh öğretisi ile bağlantılıdır (Harman, 2016, s. 280). Ancak Hinduizm’de karma anlayışı kast sistemine göre değişmeyen, tanrı tarafından belirlenen mecburi bir kader iken, Budizm’de bireyin kendi özgür iradesiyle yaptığı davranışlara göre bu hayatta ve tenasühle gelecekteki hayatta da yapılanların görüleceği ta ki bu durum Nirvana’ya ulaşıncaya kadar devam edeceği anlayışına dönüşmüştür (Küçük vd., 2017, s. 224). Bu karma anlayışına göre her yeni varoluş kendinden öncekinin sonucu, sonrakinin sebebidir. Bu durum, Budizm’de bağımlı var oluş yasası olarak temel bir öğreti haline gelmiştir. Zira herhangi bir Yaratıcı Tanrı fikrine sahip olmayan Budizm’de varlığın kendiliğinden veya yokluktan tesadüfi bir biçimde varoluşu kabul edilmez. Her şey görecelidir, bir şeyin varlık dünyasına çıkışı, bazı ön şartlara ve diğer faktörlere bağlıdır. Budizm’de bu durum, 12 halkalı “Nedensellik veya Bağımlı Varoluş Yasası” şeklinde tanımlanır. Budizm’de on iki basamaktan oluşan bu ilke, doğum ve ölümden oluşan bireysel döngüdeki sebep-sonuç bağlantılarını açıklamaya çalışır. Bu ilkeye göre bireyin yaşadığı ve yaşayacağı hayatlar, daha önce yaşanmış olanlardan bağımsız olmamakta ve sebebe dayalı olarak sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2015, s. 688). Nedensellik ilkesinin ilk ve temel halkası *avidya* olup, eşyanın hakikatine dair yanılgıyı ve cehâleti ifade eder. Bunu eylem, bilinçlilik, zihinsel ve fiziki varlıklar (biçim ve form), beş duyu organı ve zihinden oluşan altı hâssa (yeti), formlarla temas, algılama, varolma/yaşam arzusu, kavrama, oluş, doğuş ve ölüm basamakları izler. Dolayısıyla her durum ve her yeni varoluş, kendisinden öncekinin bir sonucu, daha sonraki durumun ise sebebidir (Yitik, 2015, s. 366).

Budizme göre diğer dinlerin açıkladığı gibi günah diye bir şey yoktur. Aslında bu dinlerde günah, bir ilahi yasa koyucu tarafından ortaya konan bir yasanın transgresyonudur. Budistler içinse günah, beceriksiz veya zarar verici bir eylemdir. Budistler, insanları doğaları gereği günahkâr ya da tanrıya karşı isyankâr olarak görmezler. Her insan, içinde büyük bir iyilik deposuna ve kötü alışkanlıklara sahip olan çok değerli bir bireydir (Dhammanada, 2002, s. 255-256).

Budistlere göre hayat bir ızdırap ve acıdır. Bu acının sebebi arzulardır ve acıdan kurtulmak içinde arzudan vazgeçmek gerekir. Bunu yapabilmekte doğru bilgi, doğru amaç, doğru konuşma, doğru davranış, doğru meslek, doğru çaba, doğru gözetim, doğru konsantrasyon olarak bilinen sekiz dilimli yolla mümkündür. Budizm’de orta yol olarak da bilinen sekiz dilimli yolda önemli olan günah, kötü ve yasak olan davranışlardan uzak durmak ve kaçınmaktır. Özellikle Budizm’de insanın hırs, nefret, bencillik gibi kötü duygulardan; yalan, dedikodu, iftira, boş konuşma, hırsızlık, zina, içki ve kötü söz söylemek, herhangi bir canlıya zarar vermek gibi kötü davranışlardan uzak durmak gerekmektedir

(Küçük vd., 2017, s. 226-230). Zira Budizm’de kurtuluşun, bağımlı var oluş yasası, acı ve ıstırabın ne olduğunu ortaya koyan dört temel hakikat, sekiz dilimli yol, Buda’yı üstün bir lider olarak görmek Budizm’in temel öğretileri yolu ile gerçekleşir (Yitik, 2015, s. 368-372). Bu öğretilere bağlı kalmak da her Budist için geçerli olmakla birlikte aksi durum ise günaha düşmeye sebebiyet verebilir.

Budizm’de ahlaki olarak öldürmemek, çalmamak, duyuları yanlış yolda kullanmamak, yalan söylememek, alkol ve uyuşturucu kullanmamak gibi beş temel emre de uyulmalıdır. Budist öğretisi dikkate alındığında beş temel ilke bireyin aydınlanma yolunda ilerlemesi için hem zihinsel hem de karakter olarak gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar. Bu ilkelerden ilk dördü bu bölgede yer alan Hint toplumu inanışlarıyla neredeyse aynıydı. Ancak alkol yasağı Budizm’i bölgedeki diğer dinlerden farklı kılıyordu. Zira Budizm’in etkili olduğu bölgelerde diğer dini yapılar alkolü tamamen terk etmekten ziyade alkol tüketiminde aşırıya kaçmamayı, dengeli ve ılımlı olmayı savunurlardı. Ancak Budizm sarhoşluğun servet kaybı, kötü sağlık, kötü bir üne sahip olma ve aptallaşma gibi sonuçlarına vurgu yapar. Aynı şekilde kumarın da kişinin toplum fertleri tarafından tecrit edilmesine ve ailevi ilişkilerine zarar vermesi gibi sebeplerden dolayı uygun görmemiştir. Bu zararlı faaliyetleri ve maddeleri (alkol ve diğer uyuşturucu maddelerini) tıbbi bir tedavi haricinde az veya çok tüketenlerin ve yapanların karmasamsara döngüsüne mahkûm kalacaklarını belirtir (Budizm’in bağımlılığa bakışı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan, 2019, s. 200-218). Fakat bir bu Budist temel öğretileri ve emirleri yerine getirdiği sürece hayatın gayesi olan Nirvana’ya ulaşır ve günahlarından kurtulmuş olur. Öte yandan günahlardan kurtulmak için meditasyon yapılmalı ve rahiplerin düzenlediği törenlerde günah listesinde geçen günahlardan biri işlenmiş ise günahı itiraf ederek gerekli kefaretiler gerçekleştirilmelidir (Küçük vd., 2017, s. 237). Ayrıca Budizm’de Vinaya Pitaka’nın Suttavibhanga bölümünde Buddha tarafından konulan ve keşiş ve keşişelerin uymaları gereken patimokkha kuralları vardır. Patimokkha en eski Budist kutsal metni olup, Hint toplumunda o döneme kadar sistematik biçimde ortaya konulmuş ilk dini yasa mahiyetindedir. Buddha tarafından konulan, keşiş ve keşişelerin hayatını organize eden kurallar aynı zamanda manastır geleneklerine uyma, düzenli ve ahenkli bir ortak hayat sürebilmeyle ilgili kuralları da içermektedir. Patimokkha kuralları ayda iki kez dolunay ve yeni ay günlerinde yani “Uposattha günleri”nde yapılan toplantılarda okunur ve herhangi bir hata işleyen hatasını topluluk önünde itiraf eder. İşlenen hatanın ağırlığına göre cezalar verilir. En ağır ceza dört büyük suçu işleyen kişilere verilen *parajika* yani manastırdan kesin olarak ihraç edilmedir. Bu parajika suçları; cinsel ilişkiye girmek, hırsızlık veya izin almadan bir şeyi almak, kasten insan öldürmek ve asılsız biçimde beşerüstü yeteneklere sahip olduğunu yaymaktır veya sahip olduğu tabiatüstü güçleri basit bir amaç uğruna sergilemektir. Suçu işleyen keşiş veya keşişeler verilen cezanın gereğini yerine getirmelidir (Ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan, 2015, s. 150-233). Budizm’in ilk dönemlerinde hiçbir şeyin günahtan kurtuluşu sağlayamayacağı inancı olsa da bazı kefaretiler (günah itirafı, dua, rahiplere para, yiyecek, giyecek yardımı yapma, rahibin belirlediği bir kefaretil bedelini ödeme gibi) olmakla birlikte özellikle son dönem Budizm inancında günah işleyen kişi öldükten sonra yeniden doğmadan önce rivayetlerde sayısı sekiz olarak geçen cehenneme gideceklerine inanırlar (Harman, 2016, s. 280).

Budizm’de her günah kendi karmasının bir sonucudur ve işlenen günahın telafisi bu sonuca katlanmaktır. Önemli olan günahın telafisi değil günah işlememeye gayret göstermektir (Harman, 2016,

s. 280). Budizm’de günah konusunda aslanan Tanrı’dan bağımsız bir şekilde sadece dünya hayatındaki acıdan, cehaletten ve yeniden doğmalardan kurtularak Nirvana’ya ulaşmaktır.

3. Caynizm’de Günah Anlayışı

Geleneksel Hint inanışındaki toplumsal sınıf farklılığına ve bu sınıflandırmada Brahminler’in sahip olduğu üstün yetkinliğe, kanlı kurban törenlerine tepki olarak ortaya çıkan bu bölgede ortaya çıkan bir diğer dini gelenek Caynizm’de günah, bu dini inancın en önemli kriteri olan “ahimsa” ilkesini de içeren beş temel ahlak ilkesine ters davranmak olarak görülmektedir. Caynistler âlemde var olan bütün canlı cansız varlıkların bir ruhu olduğuna, bu nedenle her türlü canlıya zarar vermenin yasak sayıldığı ahimsa ilkesine sıkı sıkıya bağlıdırlar (Yitik, 2015, s. 390). Ayrıca milli bir karaktere sahip olan bu inanışta, karma anlayışı ve bunun etrafında oluşan tirtankara, samsara ve nirvana (nihai kurtuluş) gibi kavramlar da önemsenmektedir. Tüm bu ilkeler çerçevesinde Caynizm’e göre âlem ve içerisinde yaşayan canlı varlıklar, bir tanrı ya da tanrısal varlık tarafından yaratılmamış olup bir karmaya bağlı olarak sonsuz bir ruha (jiva) ve ölümsüzlüğe sahiptirler (Küçük vd., 2017, s. 176).

İnsanın dünyadaki iradi davranışlarıyla Jiva’nın (karma ve ruhun) birleşimi sonucu yeni bir karmanın oluşmasından, samsara döngüsünden bu döngü içerisinde işlediği günahtan kurtulamayışından dolayı birçok ruh, bu sonsuz varlık sürecinde/zincirinde devam edip gitmektedir. Ancak ruhun bu süreçten ve bu süreçte işlediği her türlü günah ve bağdan kurtulması, Nirvana’ya ulaşmasıyla mümkündür. Bunun için Caynizm’in yöntem önerisi “üç mücevher” (triratna) olarak kabul edilir. Bunlar; doğru iman, doğru bilgi ve doğru davranış basamaklarından oluşan ve içeriğinde Caynizm’in kutsal metinlerinin doğruluğuna, ruhsal kurtuluşun imkânına, âlemin varlığı ve mahiyeti ile ilgili bilgilerin kabulüne inanmak gibi esaslarda bulunmaktadır. Aynı zamanda Caynizm’in beş temel ahlaki öğretileri olan öldürmemek, yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, zinadan uzak durmak, kanaatkâr olmak gibi temel dini esaslara itaat etmek ve gerekenlerini yerine getirmek önemli bir durumdur. Ancak yine de kesin kurtuluş için tüm bunlara iman etmek yeterli değildir (Yitik, 2015, s. 397).

Caynistler bununla birlikte dünyadan tamamen el etek çekip dünyayı terk edebilen çok sert ve zor olan züht hayatını yaşayan kişilerin ancak nihai kurtuluşa erebileceğini kabul ederler (Yitik, 2015, s. 399). Bu duruma da ancak manastır hayatı yaşayan rahip ve rahibeler ulaşabilirler. Manastır dışındaki Caynistler ise beş tane temel ahlaki ilkelere uymak, zihinsel sakinliğe erişmek için meditasyon yapmak, Tirtankara ve diğer manevi liderlere saygı göstermek, işlediği günahları itiraf edip tövbe etmek gibi dini ve ahlaki uygulamaları yapmalıdır (Küçük vd., 2017, s. 181). Caynizm’e göre, kişi başka bir insanın ya da tanrısal varlığın inayeti olmadan ancak kendi kişisel cabasıyla züht hayatının zorluklarına dayanarak kendi nihai kurtuluşunu sağlayabilir (Yitik, 2015, s. 402).

4. Sihizm’de Günah Anlayışı

Sihizm, Hint Yarımadası’nda yer alan Pencap bölgesindeki Nath geleneği, Sant hareketine Baba Ferid, Namdev, Ravidas, Kabir gibi mistik kişilerin yaşam ve fikirleri çerçevesinde oluşan bir inanç olarak görülmektedir. Daha sonrasında Guru Nanak tarafından sistemleştirilen bu inanç, geleneksel Hinduizm ile İslam dinini uzlaştırarak bir ortak yol bulmayı çabalar (Arslan 2015, s. 724). Hindistan’ın

Pencap bölgesinde ortaya çıkan, milli bir karakter taşıyan, İslam dini ile Hinduizm arasında bir “orta yol” bulmaya çalışan Sihizm’de günah; yaratan Tanrı’yı bırakıp geçici dünyaya bağlanmak, doğum ve ölümün kaynağı olan bencillik ve cehalet olarak görülebilir. Sihizm’de yaratılan âlem gerçek, ancak yaşanılan dünya hayatı geçici, değişken ve bir rüyadır (Küçük vd., 2017, s. 191). Sihizm’de bireyin bu geçici dünyevi şeylere aşırı bağlanması, bencilliği ve cehaletinden dolayı Tanrı’dan uzaklaşıp ayrı kalması günah olarak algılanmaktadır.

Bazıları tarafından bir din değil de Hindu bir mezhep olarak görülen Sihizm’de mükemmel bir varlık olan insan, bencil olup Tanrı’yı bırakmış ve geçici dünya hayatına meyletmıştır. Bunun sonucunda karma yasasına bağlı olarak Samsara çarkında dönüp dururlar. Bu samsara sürecindeki acının, sıkıntının, bencilliğin, cehaletin üstesinden gelmek için Tanrı’nın mahiyeti üzerine meditasyon yaparak onunla bütünleşmek kurtuluşa ulaşmada önemli bir yoldur (Yitik, 2016, s. 419-421). Ayrıca diğer Hint dinlerinden farklı olarak Sihizm’de bireyin bu samsara çarkından kurtuluşunu sağlayacak güç ise Tanrı’dır. Sihizm’in diğer Hint dinlerinden bir diğer farkı ise, dünya hayatına tamamen olumsuz bakmaz, bu sebeple çileci ve zor bir hayat tarzını kabullenmez (Küçük vd., 2017, s. 192).

Hint dinlerinde insanların kişisel çabaları sonucunda bireysel kurtuluşlar üzerinde durulurken, Sihizm’de birlik ve beraberlikle insanları dönüştürüp kurtuluşa ermelerini sağlamak vurgulanır (Yitik, 2015, s. 424). Sihler, münzevi hayatı, övünmeyi, hırsı, gıybet etmeyi, yalan söylemeyi, saçları kesmeyi, zina yapmayı, alkol, tütün, uyuşturucu gibi zararlı maddeleri kullanmayı, sınıf ve cinsiyet ayrımını hoş karşılamayıp günah olarak görmektedirler. Ayrıca Sihler için önemli hac merkezi olan Altın Tapınağı ziyaret etme ve buradaki kutsal havuzda yıkanma eylemlerinin günahlardan arınmayı sağladığı düşünülür (Küçük vd., 2017, s. 192).

Sonuç

İnsanın varlığı ile ortaya çıkan günah kavramına tarih boyunca tüm dinlerde rastlanılmaktadır. Bununla birlikte yaşayan dünya dinleri içerisinde tarihi olarak en eskilerinden biri olan Hinduizm’de ve bu dinden ayrılarak farklı birer din haline gelmiş Budizm, Caynizm ve Sihizm dinlerinde de bir günah algısı bulunmaktadır. Aynı coğrafi bölgede ortaya çıkmış ve gelişmiş olan Hinduizm, Budizm, Caynizm ve Sihizm’de ortak bazı inanç ve uygulamalar görülmektedir. Bu ortak noktalar; maya-avidya, samsara-karma, mokşa/nirvana ve yoga-meditasyon olmak üzere dört husustan oluşur. Aynı zamanda bu öğretiler Hint dini düşüncesinde günah ve kurtuluş kavramlarını anlamlandırmada ve izah etmede önemli rol oynamaktadır. Çünkü Hint dinlerinde günah kavramı karma ve samsara öğretilerine bağlı olarak bu yasaların sağladığı ahlaki dünya düzenini bozan suçlar olarak değerlendirilir. Ahiret inancından ya da hayatından pek söz edilmeyen Hint dinlerinde dünya hayatının önemi büyüktür. Bu dinlere göre insan, doğum-ölüm-yeniden doğum çarkından (samsara) dolayı dünyaya çeşitli formlarda gelir ve gider. İnsan bu gelip gitmelerde yaptığı her amelin karşılığını dünya hayatındayken alır (karma). Ancak ahlaklı bir hayat sürmemek, günahtan ve cehaletten kaynaklı sürekli yeniden bedenleşme insana acı ve ıstırap vererek onu zor duruma sokmaktadır. Bu sıkıntılı varoluş döngüsünden kurtuluş Hint dinlerinin ortak amacı haline gelmiştir. Hint dinleri kendilerini kurtuluş dini olarak tanımlamaktadır. Kurtuluşun önemsendiği bu dinlerde özellikle cehaletten kaynaklı dünya hayatının cazibesinden sıyrılıp,

günahlardan uzak ahlaki ve erdemli bir hayat sürmek insanın mutluluğu ve nihai kurtuluşu için önemlidir.

Etik Kurul İzni

Bu makale etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Achari, P. (2017). Hindu concepts of sin (Sirimatham.com). http://www.srimatham.com/uploads/5/5/4/9/5549439/hindu_concept_of_sin.pdf
- Albayrak, K. (2002). Dinlerde günah kavramı ve kurtuluş yolları. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 87-107.
- Arslan, H. (2015). Budizm. İçinde B. A. Çetinkaya (Ed.). *Doğudan batıya düşüncenin serüveni* (ss. 675-722). İnsan Yayınları.
- Arslan, H. (2015). Sihizm. İçinde B. A. Çetinkaya (Ed.). *Doğudan batıya düşüncenin serüveni* (ss. 723-755). İnsan Yayınları.
- Arslan, H. (2015). *Kutsal metinlere göre budizm'de manastır hayatı*. Tibyan Yayınları.
- Arslan, H. (2017). Afrika topluluklarında tabiat kültü ve tabii unsurlara atfedilen güçler. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi*, 4(8), 1-16.
- Arslan, H. (2019). Budizm'in bağımlılığa bakışı. İçinde S. Turan (Ed.). *Bedenimizin işgalcileri: Dinlerin bağımlılığa bakışı* (ss. 189-224). Okur Akademi.
- Batuk, C. (2016). Tabu, İslam Ansiklopedisi, C. 39, (ss. 334-335). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Bebek, A. (2016). Günah, İslam Ansiklopedisi, C. 14, (ss. 282-285). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Biruni, (2015). *Tahkiku Ma'lil Hind* (Çev. K. Burslan), (Yayına Hazırlayan ve Notlandıran: A. İ. Yitik), (1. Baskı). C. 1. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Dhammanada, Dr. K. Sri, (2002). *What buddhist believe*. Buddhist Missionary Society Malaysia.
- Eliade, M. (2017). *Dinsel inançlar ve düşünceler tarihi* (Çev. A. Berktay) (1. Baskı). C. 1. Alfa Yayınları.
- Eşmeli, İ. (2018). Hinduizm'de kamil/kurtulmuş insan. İçinde K. Göz & M. Türkan (Eds.). *Medeniyet insan ve din* (ss. 237-259). Fecr Yayınları.
- Gazali, (1985). İhya-u ulumi'd din (Çev. A. Müftüoğlu). C. 7. Uygun Basım.
- Gündüz, Ş., (1998). *Din ve inanç sözlüğü*. Vadi Yayınları.
- Güngör, A. İ., & Kutlutürk, C., (2009). Upanişadların temel kavramlara getirdiği yeni yaklaşımlar ve Hint dini ve felsefe dünyasına katkıları. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 12(35), 31-46.
- Harman, Ö. F. (2016). Günah, İslam Ansiklopedisi, C. 14, (ss. 278-282). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İşin, M. A. (1976). *Upanişadlar*. Dergah Yayınları.
- Izutsu, T. (1991). *Kur'an'da dini ve ahlaki kavramlar* (Çev. S. Ayaz). Pınar Yayınları.
- Karaali, R. (2008). *Hint kökenli dinlerde kurtuluş anlayışı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagöz, İ. (2007). *Dini kavramlar sözlüğü* (3. Baskı). DİB Yayınları.
- Katar, M. (1998). Dinlerde kefarete anlayışı. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 44-58.
- Keith, A. B, (1924). "Sin" (Hindu), Encyclopedia of Religion And Ethics, (ERE) J. Hastings (Ed), C. XI, (ss. 560-562). Charles Scribner's Sons.
- Kılıç, S. (1984). *Kuranda günah kavramı*. Hibaş Yayınları.
- Klostermaier, K. K. (2007). *Hinduism*. Oneworld.
- Kutluay, Y. (1970). Günah, Türk Ansiklopedisi, C. XVIII, MEB.
- Küçük, A., Küçük, M. A., & Tümer, G. (2017), *Dinler tarihi* (9. Baskı). Berikan Yayınları.

- Masatoğlu, M. (2020). Dharma kavramı ve purushārthalar. *Dini Araştırmalar*, 23(57), 195-208.
- Meydan Larousse (1981). *Günah*. C. 5. Meydan Yayınları.
- Nişanyan, S. (2009). *Sözlerin soy ağacı: Çağdaş Türçenin etimolojik sözlüğü*. Everest.
- Özcan, Ş. (2016). İnsana verilen değer ekseninde çeşitli dinlerde insan: Dinler tarihi açısından karşılaştırmalı bir inceleme. *Dinî Araştırmalar*, 19(48), 203-224.
- Rosen, S. J. (2006). *Essential Hinduism*. Praeger.
- Sarkar, S. (2017). A brief discussion on the four purusarthas and its reflection in sanskrit literatüre. *International Journal of Interdisciplinary and Multidisciplinary Studies (IJIMS)*, 4(2), 47-51.
- Schimmel, A. (1999). *Dinler tarihine giriş*. Kırkambar Yayınları.
- Smith, G. B. (1921). Sin. İçinde S. Mathars (Ed.). *A dictionary of religion and ethics* (ss. 412-413). The Macmillan Co.
- Stein, J. (1998). Mahatma Gandhi's evaluation of the caste system as an element of the national independence movement in India. *Journal of Religious Culture*, No. 24b, 1-7.
- The Heart of Hinduism (2021, Mayıs 20). Varnashrama Dharma. <https://iskconeducationalservices.org/HoH/concepts/key-concepts/varnashrama-dharma/>
- Türk Dil Kurumu (2011). *Günah*. Ş. H. Akalın (Ed.). (11. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yitik, A. İ. (1996). *Hint kökenli dinlerde karma inancının tenasüh inancıyla ilişkisi*. Ruh ve Madde Yayınları.
- Yitik, A. İ. (2015). Budizm. İçinde B. Adam (Ed.). *Dinler tarihi* (3. Baskı), (ss. 355-383). Grafiker Yayınları.
- Yitik, A. İ. (2015). Caynizm. İçinde B. Adam (Ed.). *Dinler tarihi* (3. Baskı), (ss. 387-401). Grafiker Yayınları.
- Yitik, A. İ. (2015). Hinduizm. İçinde B. Adam (Ed.). *Dinler tarihi* (3. Baskı), (ss. 322-352). Grafiker Yayınları.
- Yitik, A. İ., & Arslan, H. (2011). Vedalar kaynağı üzerine. *İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 225-250.

